

Zaida:

Klenoden i Umeå

Integration är ett fint ord som politiker gärna använder sig av. Det är ett positivt och slagkraftigt ord, lätt att uttala men svårt att utträta.

Ett exempel på misslyckad integration är den invandrarkvinnan i Umeå som bodde över tjugo år i Sverige, utan att vid ett enda tillfälle bli hembjuden till en svensk.

Ett lyckat exempel är när samma kvinna, med hjälp av ett riksomfattande integrationsprojekt, redan efter några månader både blivit hembjuden och fått vänner för livet.

Bakom denna och flera liknande solskenshistorier står "Invandraren från Sorsele", som hon kallas av de kvinnor hon arbetar med, NIKEs lokala projektansvarige i Umeå, Zaida Holm-Gradin.

Zaida rätar lite på ryggen där hon sitter på sin röda reumatikeranpassade arbetsstol som ser så bekväm ut att man bara väntar på en chans att få pröva den själv. Hon är förtidspensionerad på halvtid sedan 1999, men jobbar nu halvtid med NIKE. Fast hon är diagnostiserad med psoriasisartrit, hemocrematos och PPP, så syns det utåt inga spår av något handikapp, så när som på en stödskena på höger hand.

– Jag har slarvat lite med träningen i vinter men för tillfället går jag på dagvård, säger Zaida.

I samband med förtidspensioneringen fick Zaida reda på att hon hade PPP, de andra två diagnoserna hade hon fått tidigare. Det innebar att hon fick ett nytt perspektiv på livet och det märks på henne att det fortfarande är lite jobbigt att prata om.

– När jag fick börja byta ut leder och sätta in proteser, då blev det ju att acceptera att man har begränsningar. Fysiska begränsningar som man faktiskt bara kan hålla i schack, men man blir ju aldrig helt bra, säger hon.

Välutbildad

Zaida är utbildad kost- och näringsekonom i grunden men

har även läst bland annat företagsekonomi, pedagogik och spanska. Hennes längtan efter att se världen tog henne som 30-åring till Spanien, där hon utan arbetstillstånd jobbade och bodde under många år.

Men Zaidas dröm att få se världen, tillsammans med den osäkra tillvaron med att jobba utan arbetstillstånd fick henne till slut att flytta därifrån.

Efter en kortare mellanlandning i Sverige så fick hon 1985 ett jobb på SIDA och flyttade till Angola, en tid som hon värdesätter som den kanske mest spännande i sitt liv.

– Det var helt fantastiskt, jag trivdes väldigt bra med folket. I början var det förvånande, man visste att det var ett u-land med svårigheter och inbördeskrig, men det är så mycket vi tar för givet här som inte finns där, säger hon.

Zaida berättar om hjälplösheten av att inte kunna hjälpa alla, hur en bekants mamma blivit påkörd och förblött till döds, eftersom det inte fanns ambulanser eller några kommunikationer överhuvudtaget.

Zaida stannade i Angola i två år, men det fick ett hastigt slut när hon fick hjärnmalaria, en potentiellt dödlig sjukdom. Hon slussades hem till Sverige och efter omfattande prover konstaterades det att hon dessutom hade den ärftliga blodsjukdomen hemocrematos som innebär ett onormalt stort upptag av järn. Sjukdomen tvingade henne att flytta hem till Sverige för att kunna få den vård som behövs.

– Efter den diagnosen så förlorade jag drömmen om att få åka runt och jobba i u-länder ute i världen, konstaterar hon.

Väl tillbaka i Sverige tog hon upp sitt intresse för mat och startade ett livsmedelsföretag med delikatesser av renkött som specialitet. Företaget startade bra och hennes produkter skulle lanseras i Europa, men hon hann aldrig slutföra projektet. 1997 blev hon diagnostiserad med psoriasisartrit och fick då acceptera att hon inte längre kunde jobba med sitt företag.

– Tanken med hela företaget var ju att jag skulle hålla

mig med jobb själv, det var ju kärvt här då, säger hon. Och kärvare skulle det bli. Hon tvingades gå arbetslös i nästan fem år innan hon fick sitt nuvarande jobb.

Klenoden i Umeå

Reumatikerförbundets projektledare Eva Fägerlind kallar Zaida "vår klenod i Umeå" och det är lätt att förstå varför.

På bara sex månader har hon gjort motsvarande tre års arbete och lyckats bygga upp ett imponerande nätverk av invandrarkvinnor som hon utbildar i NIKEs regi.

Zaidas betydelse för projektet går knappast att överskatta och det är omöjligt att inte dras med i hennes entusiasm över projektet.

I början av sommaren 2005 fick hon i uppdrag att i Umeå hitta minst tio invandrarkvinnor med reumatism som var villiga att bli utbildade inom NIKE. Zaida skulle hålla i utbildningen och på schemat stod bland mycket annat arbetsmarknadsfrågor, rättsfrågor och reumatiska sjukdomar.

Några månader senare hölls det första mötet med tio kvinnor från olika delar av världen.

– Det var kvinnor från Eritrea, Ryssland, Uganda, Filipinerna, Iran, Kina... ja, överallt ifrån, berättar Zaida.

Gemensamt för kvinnorna var att de inte var integrerade i svenska samhället, de kände sig ofta utanför och många saknade viss grundläggande kunskap om hur olika saker fungerar i Sverige. Speciellt åren i Angola har gjort att Zaida lättare kan förstå vilka frågor dessa kvinnor kan tänkas ha.

– Det var en nyanställd kvinna där som skulle städa ur en personallägenhet. Jag skulle komma senare hem så jag gav henne en nyckel så att hon kunde gå in själv. När jag kom hem stod hon fortfarande utanför min dörr och väntade. Hon hade ingen aning om hur man använde nyckeln, berättar hon.

Zaida berättar detta som ett exempel på hur man lätt kan ta viss kunskap för givet, men är noga med att påpeka att kvinnorna i NIKE-projektet alla är välutbildade och deras eventuella problem är helt annorlunda och handlar om att leva i ett nytt land med annan kultur och att dessutom leva med en kronisk sjukdom.

Projektet går vidare

Kvinnorna har träffats två gånger i veckan i ett drygt halvår och tanken är att dessa kvinnor i sin tur ska kunna hjälpa andra kvinnor i samma situation. Inom en snar framtid kommer även en av kvinnorna, Phoebe Mugerwa, få chansen att följa med Zaida som praktikant och lära sig ännu mer om bland annat föreningsliv. Flera av kvinnorna kommer även att föreläsa i Umeås reumatikerförening om ämnen som islam, genforskning och bemötande i vården.

Det ursprungliga målet att utbilda ett tiotal invandrarkvinnor är nu nått, men framgångarna i Umeå har gjort att det troligen blir en fortsättning. Zaida har kontaktats av andra handikappföreningar i Umeå som är intresserade av ett samarbete, något som Zaida ser fram emot mycket.

Tack vare NIKE-projektet har Zaida personligen fått en chans att "åka ut och resa" igen varje gång hon lyssnar på kvinnornas berättelser från sina hemländer. Drömmen om att åter få bo och jobba utomlands finns kvar, men är i alla fall inte lika stark längre. Hon njuter av att se hur dessa kvinnors liv förändras till det bättre.

– Att jag får vara med och se framstegen hos de här kvinnorna, det är det bästa för mig, säger Zaida.

– En kvinna som gått upp 25 procent i arbetstid, en kvinna som satsar på läkarutbildning, kvinnan som efter tio år äntligen krävt att få komma till reumatologen, kvinnor som har lärt sig att ställa krav som man naturligtvis ska göra, allt det är otroligt inspirerande, slår hon fast.

Som ett slutgiltigt tecken på den lyckade integreringen som NIKE-projektet inneburit i Umeå, så har Zaida tillsammans med två av de kvinnor hon arbetat med, blivit invald i styrelsen för den lokala reumatikerföreningen.

Räkna med att höra mer från Zaida och hennes NIKE-kvinnor i framtiden.

Text o foto Joakim Arhammar

Sex snabba fakta om Nike-projektet

- Finansierat av Allmänna Arvsfonden och pågår under åren 2003-2006.
- Projektet finns i Stockholm, Göteborg, Örebro, Luleå, Umeå och Haninge.
- Syftar till att stärka invandrarkvinnor med reumatisk sjukdom, ge en god kännedom om sin sjukdom, sina rättigheter och möjligheter i det svenska samhället.
- Kvinnorna genomgår en kortare utbildning med bl a reumatiska diagnoser, sociala rättigheter, informationskunskap och nätverksbyggande.
- Kunskaperna förmedlas sedan vidare till den egna språkgruppen genom olika aktiviteter som cafékvällar, föreläsningar och studiecirklar.

Källa: Reumatikerförbundet

Hemsida: <http://www.reumatikerforbundet.org/start.asp?sida=3779>

Projektledare:

Eva Fägerlind, eva.fagerlind@reumatikerforbundet.org